

ІНТЕГРАЦІЯ ІНВАЛІДІВ У СОЦІУМ

Кривчикова О.Д., Фандікова Л.О., Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. Згідно аналізу літератури та анкетування стаття розкриває чинники, які впливають на формування мотивації та інтересів до занять фізичною культурою і спортом учнівської молоді з вадами слуху.

Ключові слова: адаптивна фізична культура, адаптивний спорт, особи з вадами слуху, мотив, інтерес.

На сучасному етапі розвитку суспільства існує тенденція до гуманізації всіх сторін нашого життя. Особлива увага повинна приділятися людям, що мають обмежені можливості в розумовому і фізичному розвитку.

У Радянському Союзі люди з обмеженими можливостями були ізольовані в спеціальні інтернати відповідно до віку і нозології. На даний момент виникає проблема інтеграції інвалідів у соціум, що також обумовлено законодавством України.

Одним з напрямків адаптивної фізичної культури є адаптивний спорт, що сприяє повному розкриттю фізичних можливостей, він дозволяє відчувати почуття радості, повноти життя і володіння своїм тілом, подолання труднощів. Участь у спортивному русі крім психологічних елементів сприяє активізації усіх функціональних систем організму, моторній корекції і формуванню ряду необхідних рухових компенсацій. У спорті особи з відхиленнями у фізичному розвитку одержують можливість самореалізації, самовдосконалення, розширюють свої соціальні контакти.

Метою нашої роботи було визначити місце фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи з інвалідами в державній системі фізичного виховання, перспектив їхнього розвитку, а також мотивів і інтересів до занять оздоровчою фізичною культурою і спортом осіб з порушенням слуху.

Методи досліджень: аналіз джерел літератури, соціологічні і педагогічні методи дослідження.

Результати дослідження. Аналіз літератури показав, що за даними Всесвітньої Організації Охорони здоров'я інваліди складають 10% населення земної кулі. Згідно статистики 2,5 млн. чоловік в Україні офіційно відносяться до осіб з фізичними чи розумовими вадами, серед яких близько 4—6% жителів нашої планети страждає тими чи іншими розладами слуху. Кількість тугоухих складає 200—300 млн. чоловік.

Однак більшість людей відноситься до слабочуючих і пізнооглохлих. Близько 0,1% усього населення нашої планети страждає важкими формами глухоти.

У той же час усіма формами фізкультурно-реабілітаційної і спортивної роботи охоплено усього

16,7 тис. чоловік, що складає менше 1% від загальної кількості непрацевдатних.

Причиною такого положення справ є ряд об'єктивних причин. Фізкультурно-реабілітаційну і спортивну роботу з інвалідами сильно гальмує відсутність спеціалізованих спортивних споруджень і устаткування, також нестача транспорту, що доставляє інвалідів до місця занять.

Першопричинною проблемою для інвалідів стало те, що, знаходячись у побутових умовах серед здорових людей, вони відчують відношення до себе, як до людей «нижчого сорту». І цей дискомфорт виштовхує їх з активної життєдіяльності в суспільстві.

Основна мета залучення інвалідів до регулярних занять фізичною культурою і спортом — відновлення втраченого контакту із навколишнім світом, створення необхідних умов для возз'єднання їх із суспільством, залучення до участі у суспільно-корисній праці і реабілітації свого здоров'я. Поряд з фізкультурно-оздоровчою роботою особливе місце займає спорт інвалідів.

Здавалося б, що може бути спільного: інвалід і спорт. Але вже майже п'ятдесят років вони стоять у тісному взаємозв'язку. Світ гармонії рухів і високих спортивних результатів, динаміка й емоційність станів роблять дуже ефективним вплив на тих, хто страждає від каліцтв чи важких захворювань.

У центрах «Інваспорта» культивується 19 видів спорту. Серед інвалідів з поразкою органів слуху широкое поширення одержали: вільна і греко-римська боротьба, армреслінг, лижні гонки, спортивне орієнтування, плавання, стендова стрільба, туризм, настільний теніс.

На сьогоднішній день футболем займаються — 2556 чоловік, настільним тенісом — 2111, шахами — 1945, плаванням — 1544.

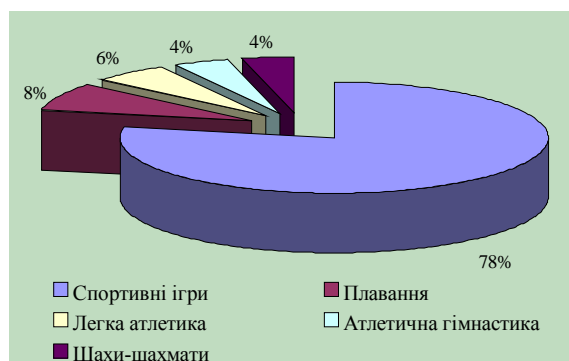
У 1993 р. — була затверджена Єдина спортивна класифікація в Україні, що передбачає присвоєння спортивних розрядів і звань для глухих, для незрячих, для осіб з порушенням опорно-рухового апарату. Для осіб з особливими потребами класифікація затверджена в розділі «Спорт для інвалідів».

Виявлення мотивів і інтересів учнівської молоді з порушенням слуху до цінностей фізичної культури

ри і до систематичних занять фізичними вправами є психологічним механізмом перетворення цінностей фізичної культури в їхні особисті цінності.

Проведені нами дослідження дозволили визначити мотиви й інтереси молоді з порушеннями слуху у віці від 15 до 18 років.

В анкетуванні брали участь 50 респондентів. Із загальної кількості опитаних респондентів 66% - займаються різними видами фізичної активності. Спортивними іграми — 78%, плаванням — 8%, легкою атлетикою — 6% і по 4% — атлетичною гімнастикою, шашками і шахами (рис. 1).

Рис. 1. Популярні види рухової активності в молоді з недоліками слуху (n=50).

34% не займаються жодним з видів спорту. Серед молоді з порушенням слуху особливою популярністю користаються такі види як: футбол, волейбол і баскетбол. У спортивних іграх 36% респондентів приваблює колективна гра і спілкування з тренером, 18% — емоційність занять, 10% — уміння володіти технікою рухових дій. Основними мотивами відвідування фізкультурно-оздоровчих занять є: самовдосконалення — 14%, саморозвиток — 8%, бути схожим на видатних спортсменів — 12%, досягнення успіхів у спорті — 24%, оздоровчий мотив (рекреаційний) бажання бути красивим, здоровим — 42%. Серед основних причин, що заважають їм активно використовувати фізичну культуру і спорт, є: небажання здаватися смішним, скептичне відношення до занять родичів, близьких, знайомих, негативне відношення до занять керівників організації, де вони вчаться, стан здоров'я, відсутність вільного часу, відсутність бажання займатися.

Висновки. 1. У зв'язку з гуманізацією життя нашого суспільства більше уваги стали приділяти людям з різними вадами.

На даний момент існує 2 групи проблем, що перешкоджають розвитку фізкультурного руху серед інвалідів в Україні:

- низький соціально-економічний рівень країни характеризується відсутністю спеціальних спортивних споруд для інвалідів, труднощами пересування їх до місця занять.
- «несприйняття» здоровими людьми інвалідів, як повноправних членів суспільства, індивідуумів зі своїми віковими потребами.

2. Мотиви до занять фізичною культурою і спортом учнівської молоді з порушенням слуху різні, це і обумовлює їхнє вивчення. Отримані знання повинні служити орієнтиром для фахівців з фізичної культури і спорту, які працюють у спеціальних школах-інтернатах для глухих і слабочуючих дітей, а також для керівників «Міністерства науки й освіти» і «Інваспорта».

3. Ведучими мотивами до занять фізичною культурою і спортом учнівської молоді з вадами слуху є бажання бути фізично здоровими і красивими, досягати високого спортивного результату, самовдосконалення, бажання бути схожим на кращих спортсменів і це допоможе їм адаптуватися в суспільстві.

4. Ведучими чинниками, які сприяють формуванню мотивів учнівської молоді з вадами слуху є участь у змаганнях, спартакіадах, чемпіонатах України, досягнення високого спортивного результату, участь у Міжнародних змаганнях, Дефлімпійських іграх. При цьому вагому роль відіграє реклама в засобах масової інформації. Пропаганда з боку фахівців галузі фізичного виховання і спорту.

Важливу роль грає і наявність кваліфікованих фахівців, які володіють жестовою мовою глухих.

Список літератури

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. Изд. дом «Питер», 2006. — 508 с.
2. Пилоян Р.А. Мотивация спортивной деятельности. М. ФКиС, 1984. — 104 с.
3. Туленков Н.В., Сурмин Ю.П. Методология и методы социологических исследований. — К., — 2000. — С. 167—192, С. 202—213.
4. Соснина Н.А. Мотивационная сферальности спорта. Учебн. метод. пособие. Минск, 2000. — 76 с.
5. Чудна Р.В. Теория адаптивного физического воспитания. — К.: — 2003. С. 166—185.

Надійшла до редакції 18.12.2007

Кривчикова О.Д., Фандікова Л.О. Интеграция инвалидов в социум

Согласно анализу литературы и анкетирования статья раскрывает факторы, которые влияют на формирование мотивации и интересов к занятиям физической культурой и спортом ученической молодежи с недостатками слуха.

Ключевые слова: адаптивная физическая культура, адаптивный спорт, лица с недостатками слуха, мотив, интерес.

Krivchikova O.D., Fandikova L.O. Integration of invalids in sotsium

According to references and questionnaire, this paper discovers the factors that influenced to development of motivation and interests to physical exercises and sport of youth with hearing deprivation.

Key words: adaptive physical culture, adaptive sport, persons with hearing deprivation, motive, interest.